

Kári Mikkelsen
journalistur og viðmerkjari

Ótálmað ómaksgjöld og himmalhøg renta

Fyrr var tað líka so givið sum amen í kirkjuni, at tá ein av størri peningastovnunum í Føroyum hækkaði rentur og ómaksgjöld, so fylgdu hinir í hølunum innan fáar dagar ella vikur.

Soleiðis var ikki hesaferð, og uttan at hava kannað eftir, so minnst eg sum fyrrverandi bankamaður ongan tíð, at slíkt er hent í nýggjari føroyskari bankasøgu.

Tað skal so líka sigast, at oftani er talan um rentulækkingar, men tá lækka innlánsrenturnar nær um altíð meir enn útlánsrenturnar, og harvið økist sokallaði rentumarginalurin. Úrslitið er tað sama; størri útreiðslur fyri samlaða kundaskaran og fleiri inntøkur til peningastovnin.

Ein freistast til at hugsa, at bæði nevnd og stjórn – saman við leiðandi starvsfólkum í BankNordik – hava sitið serstakliga trygg og rólig í stólinum, tá tey gjøgnumgingu tey ymsu ómaksgjöldini og hækkaðu fleiri teirra upp um øll rímulig mörk, eins og tey uppfunnu nýggj gjöld.

Tí hvat hevði leiðslan at óttast, og hví skuldi kartelíknandi stóðan millum føroyskar peningastovnar bráðliga steðga? Nei, ha? Og tó, so hendi tað ómøguliga kortini: Hin stóri bankin, Eik, fylgdi IKKI við hesaferð.

Brúkarin fingið nokk

Nú er ongin trygd fyri, at hendan stóðan er broytt med alla. So bjartskygdur eri eg kortini ikki.

Nógv bendir tó á, at sjálvt føroyskir kundar og brúkarar hava eitt mark fyri, hvat teir vilja finna seg í. Tað sær veruliga út til, at hørðu atfinningarnar móti Bank Nordik fyri at hækka ómaksgjöldini fyrilitaleyst, hava hjálpt.

Eik-leiðslan hveppir seg við at gera tað sama. Ella rættari torir at fara beint øvugtán veg.

Hóast tað í stóran mun gongst væl hjá føroyska partinum av Bank Nordik, kann bankin ótarnaður hækka ómaksgjöldini í Føroyum

Hetta er at frøast um og vísir, at tað er til mikið gagns fyri eitt samfelag og tess borgarar at hava árvaknar og aktivar brúkarar, sum halda eyguni við – og mótmæla – tá eitt nú peningastovnar og aðrar størri monopol-ella duopol-fyrirøkur háttu sær á slíkan hátt móti brúkarunum. Sostatt tykist mark vera fyri, hvussu grískir bankar og aðrar fyrirøkur kunnu loyva sær at vera.

Serliga í einum lítlum og fjarskotnum samfelagi sum okkara, hevur ein slík reaktión stóran týðning, tí kappingin á sera týðandi økjum er so avmarkað – eitt nú í figgjargeiranum og á øðrum økjum.

Nú eri eg ikki ein av teimum, sum vænti at síggja peningastovnar taka tey stóru sosialu atlitini, tí talan er um vinnufyrirøkur, ið skulu vinna pening til íleggjararnar. Tað er fyri so vítt fair nokk.

Tað liggur mær somuleiðis fjart at romantisera avgerðina hjá nýggju leiðsluni í Eik um ikki at hækka ómaksgjöldini, og ístaðin at lækka tey. Í figgjarheiminum snýr tað seg um at vinna pening til sín sjálvs og partaeigararnar; nógván pening.

Og tó. Við hesum príspolitikkinum og við at fara beint ímóti rákinum, vísir leiðslan í endurstovnaða Eik dirvi.

Eitt er givið. Tað er ikki tí, at Eik ikki eisini vil vinna pening; nógván pening. Eg síggi sostatt ikki aðra orsök til eina slíka gerð, enn at leiðslan vónar at vinna “tað mista” inn aftur í vælvild hjá kundunum, ið onkursvegna kann vera við til at økja um inntøkurnar á annan hátt.

At broytingarnar í rentuni so gongur út yvir ein part av innlánskundunum, er sjálvandi spell fyri hesar, men tey rentustigini eru so lág frammanundan, at tað neyvan merkist tann stóri munurin har. Harafturat verður tað dýrari fyri tey, sum hava dansk realkreditlån. Tó eru hesi framvegis biligari enn tey minstu dýru føroysku sethúsálánini.

Ótarnað hækking

Eg taki hattin av fyri, at nýggja leiðslan í Eik hevur valt at stýra beint ímóti rákinum.

Tað hevur ivaleyst gippað í meira enn einum av teimum mongu stjórunum í Húsagøtu, tá tað júst eftir jólahalguna frættist, at kappingarneytin yviri við Strond – fyribils í hvussu er – IKKI vil ganga í takt við stóra-beiggja.

Eik hevur havt sítt ævintýr uttan fyri landsoddarnar, og tað endaði sum kunnugt í eini figgjarligari vanlukku, har ein rúgva av fólki mistu pening. Fleiri av hesum ómetaliga nógván pening.

Eins og hjá flestu øðrum føroyingum er tað mín innarlíga vón, at uttanlandsævinntýrið hjá Bank Nordik við Amagerbanken og Sparbank ikki gongst sum við Eik Bank Danmark, men at hesi keyp veruliga fara at gerast ein figgjarligur vinningur fyri Føroyar.

Tó skal ongin billa mær inn, at Bank Nordik hevur fingið Amagerbanken biliga, eins og róð varð fram undir í fjølmiðlunum, tá keypið fór fram.

Vit skulu minnst til, at hetta varð gjørt í harðari

kapping við fleiri aðrar bankar, har av nakrir eru nógv ferðir størri enn føroyski bankin. So hví skuldi Figgjarligt Støðufesti latið sunnu partarnar av Amagerbanken farið fyri útsøluþrís? Nei, sjálvandi ikki! Bank Nordik hevur goldið væl og virðiliga tað fyri danska bankan, ið gjaldast skuldi.

Og hvør rindar so prísir fyri keypið av stoltleikanum hjá “amagerkanarum” í banka-høpi. Jú, tað gera vit føroysku kundar í Bank Nordik.

Tað er júst keypið av Amagerbanken og Sparbank – saman við hørðu kappingini á figgjarmarknaðinum í syðra parti av ríkinum – ið eru høvuðsorsøkin til, at ómaksgjöldini í Føroyum eru farin til himmals. Tí hvør skuldi annars goldið? Kappingarstóðan í Danmark loyvir jú ikki hækkingum av slíkari stódd.

Hóast tað í stóran mun gongst væl hjá føroyska partinum av Bank Nordik, kann bankin ótarnaður hækka ómaksgjöldini í Føroyum. Eisini sjálvt um Brúkararumboðið, sum ongar lógarheimildir hevur at forða slíkum, talar at.

Formliga letur hetta seg eisini gera í Danmark, men í veruleikanum ikki. Har verða peningastovnar, sum óhemmað ditta sær slíkt, alt fyri eitt revsaðir av kundunum, ið hava móguleika fyri at leita sær í aðrar bankar. Tann móguleikin finst gott nokk í Føroyum, men so at siga bert á pappírinum.

Havandi í huga at rentustøðið í Føroyum frammanundan er munandi hægri

enn í Danmark, virka hesar ógvusligu hækkingar av røttum provokerandi fyri kundarnar.

Partaeigarar eiga at rinda sín part

Ævintýr eru oftani dýr, og sostatt eru tað vit føroysku kundar í BankNordik, sum skulu gjalda fyri, at donsku kundar bankans skulu sleppa biligari.

Um vit seta afturlating av deildum hjá Bank Nordik í Føroyum upp ímóti bankans uttanlandsævintýri, var ikki sørt margháttligt at hoyra – fyri ikki at siga láturligt – tá ein av stjórunum í Bank Nordik royndi at greiða frá, hví deildir í so stórum plássum sum Fuglafirði og Vestmanna máttu lata aftur, tí bankin “ikki hevði ráð” at reka tær. Eg meini tað!

Minnst meg rætt hendi hetta enntá í somu viku, sum ein annar stjóri errin kunngjórði orsökina til, at sami banki hevði rist 235 mió. krónur úr ermuni fyri at keypa Amagerbanken. Visti høggra hond ikki, hvat vinstra gjórði, ella øvugt?

Vónandi er sjokkið yvir einagongdina hjá Eik so mikið stórt, at leiðslan í Bank Nordik tekur í egnan barm og lækkar ómaksgjöldini aftur og gjarna eisini renturnar.

Kundarnir eiga lívið í einum banka, og tað líkist ongum, at ein ávísur partur av kundunum – í hesum føri teir føroysku – skulu rinda allan kostnaðin av uttanlandsævintýrinum hjá hesum banka. Eitt ævintýr, sum partaeigararnir fáa nær um allan ágóðan av.

Av somu orsök eigur ein partur av rokningini fyri øktu útreiðslurnar av bankakeypunum í Danmark at verða umsett til lægri vinningsbýti til partaeigararnar, ístaðin fyri at áleggja kundunum himmalhøg ómaksgjöld. Alt annað er skammleyst.

Gott Nýggjár, øll somul.

Elin Lindenskov
býráðslimur

Havnin skal avmonterast

Havnin skal avmonterast er mottoið hjá nýggju samgonguni. Tað síggja vit aftur nú við Sjósavninum. Við at skerja Sjósavnið við einum triðingi av játtanini, ger landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum, Jákup Mikkelsen, tað ógjørligt hjá savninum at virka.

Tað er ein skandala, um Sjósavnið nú má stongja. Sjálv havi eg ofta vitjað savnið saman við ferðafólkum, børnum, ungum og gomlum í mínum arbeiði og privat. Felags fyri allar vitjanir, óansæð hvørjum eg havi verið saman við, er ein stór spennandi uppliving og læring. Har er altíð okkurt nýtt og at síggja, læra og uppliva.

Sjósavnið hevur ómetaliga stóran týðning fyri okkara sjálvsfatan sum oyggjaland og sum fiskivinnutjóð. Her síggja vit fiskarnar livandi, sum vit annars bert síggja á døgurðaborðinum ella hoyra um í tíðindunum.

Sjósavnið er ein sera góður undirvísingarmiðil, sum landið sjálvandi eigur at stuðla. Sjósavnið er ein dýrabar perla. Vit eiga at hjúkla um Sjóðsavnið, og geva tí tær allarbestu umstøðurnar at menna seg í.

Tað er skeivt at taka stuðul frá Sjósavninum bara tí tað er í Havn. So vinarliga set tær sera týðningarmiklu 100 túsund krónurnar á aftur játtanina okkara landi at frama!